

induced precipitation from the west. This finding fits well with the dominant palaeo-wind direction inferred from other Carpathian proxies and confirms the dominance of zonal circulation pattern during the global LGM in central eastern Europe.

ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОГЕННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ТА ЛАНДШАФТНИХ СИСТЕМ В РАЙОНАХ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ (УКРАЇНСЬКЕ ПОЛІССЯ)

Катерина Деревська¹, Єлизавета Мирижук²

¹*Національний університет “Києво-Могилянська академія”*

Київ, Україна, der_petrenko@ukr.net;

²*Інститут географії НАН України, Київ, Україна, lizka_myr@ukr.net*

Ключові слова: *рельєф, Полісся, антропогенний ландшафт, видобуток бурштину*

В межах північно-західної частини Українського Полісся активно ведеться видобуток корисних копалин як відкритим, так і підземним способами. Темпи забруднення навколишнього середовища та несприятливих антропогенних змін поверхневої частини літосфери значно зросли після того, як розпочався інтенсивний видобуток бурштину. В районах несанкціонованої гірничовидобувної діяльності відбуваються незворотні зміни мікро- та мезоформ природного рельєфу, що призводять до знищення рівнинних мішано-лісових та хвойно-широколистяних ландшафтів.

Видобуток бурштину впродовж майже 50 років призвів до знищення природних ґрунтів, порушення гідрологічного і гідродинамічного режиму водонесних горизонтів, відбулося як осушення, так і заболочування окремих локацій. Природні ландшафти перетворилися на трансформовані техногенні з контрастними формами рельєфу, що викликано використанням технічних засобів прямої дії, глибоким механічним порушення земель, штучним затоплення чи перекачуванням води тощо. Видобуток бурштину сприяв появі так званих “місячних ландшафтів” і “п’яного лісу”.

У міру вичерпання запасів бурштину постає потреба в пошуках нових ділянок або застосування потужніших технологій видобування на старих; залучаються території зі складнішими гірничо-геологічними умовами розробки. Це переважно механічні та гідромеханічні дії для руйнування і розмиву ґрунту та осадових гірських порід. В місцях розробок утворюються техногенні від’ємні (шурфи, штучні канали, кар’єри, ями) та додатні (терикони, горби, дамби, насипи) форми рельєфу, що сприяє утворенню кар’єрно-відвального чи провальнотериконового типів антропогенного ландшафту.

Інтенсивний видобуток бурштину в межах Українського Полісся призвів до забруднення природних територій і утворення геохімічних аномалій; руйну-

вання природних елементів ландшафту, масштабних порушень природно-територіальних комплексів; втраті продуктивних властивостей локацій та руйнування ґрунту; деформації енергетичного балансу ландшафтів; збіднення та деградації біорізноманіття прилеглих територій; порушення ієрархії ландшафтних екосистем; санітарно-токсикологічних, епідеміологічних проблем.

Геолого-геоморфологічні системи і природні ландшафти в районах поширення бурштиноносних відкладів наразі перебувають під найбільшою загрозою незворотних трансформацій. Масовий і нерегульований видобуток бурштину призводить до постійного збільшення площ порушених територій, загострення кризової еколого-геоморфологічної ситуації.

ВИВЧЕНІСТЬ ГОЛОЦЕНОВОГО ЕТАПУ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДКАРПАТСЬКОЇ ЧАСТИНИ ДОЛИНИ ДНІСТРА

Андрій Яцишин¹, Пьотр Гембіца²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна,
andrij_jacyshyn@ukr.net;

²Instytut Archeologii, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, Polska,
piotrgebica@wp.pl

Ключові слова: долина Дністра, заплава, перша надзаплавна тераса, алювій, фази повеней, алерд, молодший дріас, голоцен

Схарактеризовано головні етапи вивчення заплави – першої надзаплавної тераси Дністра в межах передкарпатського фрагмента долини річки, проаналізовано тематику досліджень і здобуті результати. Встановлено, що на усіх етапах досліджень проводили, передусім, ґрунтовні аналізи морфологічних і морфометричних параметрів заплави – першої надзаплавної тераси Дністра, будови і фаціальної структури їхніх алювіальних нагромаджень, а також палінологічні аналізи захоронених в алювіальних товщах біогенних нагромаджень. Результати, здобуті під час проведення палінологічних аналізів, використано для датування ерозійно-аккумулятивних циклів та реконструкції фізико-географічних умов часу формування заплави – першої надзаплавної тераси Дністра. На останньому етапі досліджень також активно проведено радіовуглецеві датування похованих в алювіальних товщах біогенних відкладів.

Зібраний на перших двох етапах досліджень масив геолого-геоморфологічної інформації дав змогу встановити, що, по-перше, впродовж голоцену в долині Дністра сформувались перша надзаплавна тераса і заплава. Першу надзаплавну терасу, перевищення якої над руслом Дністра сягають 4–6 м, можна розглядати і як високу заплаву, яка часто вкривається високими паводками. Тераса аккумулятивна, проте, на відміну від усіх інших терас Дністра, позбавлена лесового покриву. В розрізі її нагромаджень відслонюються відклади